

Març

de 2009

escenari macroeconòmic

Previsions macroeconòmiques

Revisió de l'escenari macroeconòmic per a Catalunya 2009

Data de tancament: 20 de març de 2009

Generalitat de Catalunya
Departament d'Economia i Finances
Direcció General d'Anàlisi i Política Econòmica
ISSN 2013-2182

Revisió de l'escenari macroeconòmic per a Catalunya 2009

L'enduriment de la crisi està forçant una contínua revisió a la baixa de les perspectives econòmiques arreu del món. Les anteriors previsions de l'economia catalana per al 2009 daten del mes d'octubre passat, com a marc del projecte de pressupostos que es va presentar al Parlament de Catalunya. Els esdeveniments que s'han succeït de llavors ençà aconsellen una revisió d'aquest escenari per tal d'apropar la realitat de les perspectives de l'economia catalana al context econòmic internacional més recent.

El context internacional i espanyol

El deteriorament de l'economia mundial no ha cessat durant els darrers mesos i n'han donat constància les principals institucions econòmiques internacionals, amb un degoteig de revisions a la baixa. La darrera d'aquestes revisions l'ha portat a terme l'FMI que, després d'haver publicat unes previsions al mes de gener, ha avançat unes projeccions prèvies a les que farà públiques al proper mes d'abril amb una major desagregació per països. Així, el mes de gener passat l'FMI ja havia ajustat a la baixa les previsions i xifrava l'augment del PIB mundial en tan sols un 0,5%, és a dir, 1,7 punts percentuals menys del que havia pronosticat dos mesos abans. El mes de març s'acaba de donar a conèixer que l'economia mundial caurà el 2009 dins d'una forquilla d'entre un -1,0% a un -0,5%, el pitjor resultat en 60 anys. El conjunt d'economies avançades són les que es veuen més afectades per l'actual situació i es preveu que el PIB es contregui, d'entre un -3,5% a un -3,0%, mentre que en les economies emergents i en desenvolupament, tot i que continuaran amb creixements de valors positius d'entre l'1,5% al 2,5%, els resultats estaran molt lluny dels obtinguts el 2008 (6,1%).

Al llarg dels darrers mesos l'economia mundial s'ha continuat deteriorant, atès que encara no s'ha restablert la normalitat al sector financer, ha continuat la volatilitat borsària, alhora que el descens de la confiança dels consumidors i les empreses, juntament amb la caiguda del comerç internacional (davallada que l'OMC xifra en el -9%, la més intensa des de 1945), han malmès l'economia real.

Les previsions de l'FMI per enguany són especialment negatives per al Japó on el PIB caurà un -5,8%. Als Estats Units pronostica una contracció del PIB del -2,6%, que serà encara més acusada en el cas de l'eurozona (-3,2%). Els Estats Units, com a epicentre de la crisi financera i primera potència mundial, està abocant ingents recursos per tal de frenar el risc sistèmic de la crisi amb tot tipus d'intervencions monetàries i plans fiscals. I els principals països desenvolupats actuen en el mateix sentit. La Xina també ha anunciat un pla de mesures extraordinari per impedir el fre de la seva economia. Malgrat tot, els mercats borsaris han continuat els darrers mesos amb fortes caigudes arrossegats sobretot pels valors bancaris. Tan sols molt recentment (a mitjan mes de març) s'ha produït alguna recuperació en les borses, que ha donat peu a què s'apuntés que el moment més greu de la crisi financera s'havia superat. Tot i així, el 18 de març la Reserva Federal dels Estats Units ha anunciat una injecció extraordinària de liquiditat mitjançant la compra d'actius governamentals, un cop esgotades altres formes més ortodoxes de política monetària.

Les contínues revisions posen en evidència que hi ha un clima d'incertesa molt elevat i així ho manifesta el mateix FMI, que alerta dels riscos que encara afecten el sistema financer i l'economia mundial. Adverteix dels perills d'una deflació en les economies desenvolupades que faria més llarga i profunda la recessió; del risc que les economies emergents puguin tenir problemes per assegurar el

Previsions de creixement econòmic

(% de variació interanual del PIB)

	2008	2009 (p)	2010 (p)
<u>Previsions FMI. Març 2009</u>			
Economia mundial	3,2	-1,0 a -0,5	1,5 a 2,5
Economies avançades	0,8	-3,5 a -3,0	0,0 a 0,5
Estats Units	1,1	-2,6	0,2
Eurozona	0,8	-3,2	0,1
Japó	-0,6	-5,8	-0,2
Econ. emergents i en desenv.	6,1	1,5 a 2,5	3,5 a 4,5
<u>Previsions Comissió Europea. Gener 2009</u>			
UE-27	0,9	-1,8	0,5
Regne Unit	0,7	-2,8	0,2
Eurozona	0,8	-1,9	0,4
Alemanya	1,3	-2,3	0,7
França	0,8	-1,8	0,4
Itàlia	-1,0	-2,0	0,3
Espanya	1,2	-2,0	-0,2
<u>Previsions Govern espanyol. Gener 2009</u>			
Espanya	1,2	-1,6	1,2

(p) Previsió.

Font: FMI (març 2009), Comissió Europea. Interim Forecasts (gener 2009). Govern espanyol (gener 2009).

finançament dels seus dèficits externs i de la creixent onada de proteccionisme comercial i financer. D'altra banda, es mostra partidari de reforçar les polítiques de suport per vèncer la crisi de confiança que afecta l'entorn econòmic i financer.

En el cas de zona euro el pronòstic de l'FMI és, com s'ha esmentat, força negatiu (-3,2%) i allunyat de les previsions que feia la Comissió Europea (-1,9%) tot just dos mesos abans. Aquest pronòstic, fins i tot més negatiu que el previst pels Estats Units, s'imputa a la incidència de la caiguda de la demanda externa que ha afectat especialment Alemanya, a la forta correcció immobiliària a països com Irlanda i Espanya i, en general, a la intensificació de la restricció creditícia i al fet que les polítiques d'estímul dutes a terme a l'àmbit europeu són d'un abast menor. El darrer informe de l'FMI no facilita previsions desagregades per als països europeus, però de les previsions de la Comissió del gener s'extreu que són especialment negatives a Irlanda (-5%), Eslovàquia (-2,7%), Alemanya (-2,3%), Holanda, Itàlia i Espanya amb un decreixement del 2% en tots tres casos. I molt probablement aquests resultats seran encara més negatius quan s'actualitzin les previsions de la Comissió.

El Govern espanyol ha realitzat, així mateix, una revisió, també datada el mes de gener, de les perspectives macroeconòmiques de l'economia espanyola i situa el pronòstic del 2009 en una caiguda del PIB de l'1,6%, un resultat menys negatiu que el que preveu la Comissió Europea (-2%). No

obstant això, els indicadors econòmics de l'economia espanyola s'han deteriorat amb fortes caigudes de la producció industrial, que s'afegeixen a les de la construcció i al notable alentiment dels serveis; tot això derivat de la contracció de la demanda interna i del deteriorament de les exportacions. La davallada de l'ocupació i el fort creixement de l'atur visualitza amb claredat la difícil conjuntura econòmica actual i és també la causa que des de diversos organismes s'estiguin apuntant pronòstics per a l'economia espanyola força més negatius dels indicats fins ara. Aquest és el cas de la Fundació de les Caixes d'Estalvis (FUNCAS), que el mes de febrer anunciava que la caiguda del PIB espanyol seria del 3%, o el del servei d'estudis del BBVA, que l'estimava (al març) del 2,8%.

Els organismes internacionals i altres analistes apunten a una tímida recuperació per a l'any 2010, reflectint els efectes dels estímuls fiscals i monetaris protagonitzats pels governs. La recuperació, però, està condicionada pel restabliment de la confiança i la normalitat en els mercats financers.

L'economia catalana

L'economia catalana està passant per un període d'excepcionalitat en el qual s'ha ajuntat la fi d'un cicle molt expansiu d'inversió en habitatge, a escala domèstica, amb una crisi financera i ara també econòmica, a escala mundial. Això ha truncat les expectatives de relleu del model de creixement anterior, que estaven dipositades en la demanda exterior i en el sector industrial. La crisi financera inicialment centrada als Estats Units ha impactat arreu, amb un risc de col·lapse generalitzat contra el qual encara s'està lluitant. L'evolució de l'economia mundial s'ha vist greument afectada i la caiguda del comerç mundial encara és més gran. En el nostre entorn més proper, tant la Unió Europea com l'economia espanyola estant patint la crisi amb contundència la qual cosa té una repercussió molt pronunciada en l'economia catalana que veu molt afeblida la seva producció enfocada a aquests mercats, al mateix temps que la pròpia demanda domèstica es troba immersa en una abrupta fase d'ajustament.

Això explica que les previsions de l'economia catalana per al conjunt de l'any 2009 siguin especialment negatives i mostren a hores d'ara una caiguda del producte interior brut del -3,2%, la taxa més baixa en molts anys. La davallada de la formació bruta de capital explica bona part d'aquesta contracció. Es preveu que la inversió del 2009 es redueixi un 11,8% a causa de la contribució negativa dels dos components principals: la inversió en construcció (amb una variació de -10,2%) i la inversió en béns d'equipament i altres inversions (que caurà un -13,8%). En el primer cas, el desplom de la inversió en habitatge n'és la causa principal i supera, amb molt, la major aportació de la inversió en obra pública. En el segon cas, conflueixen diferents factors que expliquen aquest comportament. El factor principal és la sensibilitat d'aquestes inversions a l'evolució de la demanda i de l'activitat i, en general, al clima de deteriorament de la confiança empresarial. També hi ha factors de caràcter financer com ara l'augment de dificultats per accedir al finançament extern i el cost més elevat d'aquests recursos per les superiors primes de risc demandades. I caldria tenir present l'esforç d'inversió dut a terme els darrers anys que explica l'elevat endeutament de moltes empreses.

La despesa en consum de les llars es reduirà, segons aquestes previsions, un 3%. La caiguda de la renda disponible de les famílies derivada de la destrucció de llocs de treball explica en bona part la reducció del consum privat, fet que es veu agreujat per la major predisposició a l'estalvi pròpia de la inseguretat que comporta situacions de crisi com aquesta, i per la necessitat de recompondre la situació financera de moltes famílies fortament endeutades. El factor riquesa té, així mateix, un paper negatiu en les decisions de consum per la forta davallada dels preu de l'habitatge i dels actius financers.

Previsions macroeconòmiques de Catalunya per a l'any 2009

		2008	2009 (p)
PIB pm	% variació real	0,7	-3,2
Demanda interna	aportació al creixement	-0,2	-4,3
Despesa en consum de les llars	% variació real	-0,3	-3,0
Despesa en consum de les adm. públiques (1)	% variació real	4,7	3,7
Formació bruta de capital (2)	% variació real	-2,4	-11,8
Béns d'equipament i altres	% variació real	-0,4	-13,8
Construcció	% variació real	-4,6	-10,2
Saldo exterior	aportació al creixement	0,9	1,1
Saldo amb l'estranger	aportació al creixement	2,0	2,4
Exportacions de béns i serveis	% variació real	-1,5	-10,8
Importacions de béns i serveis	% variació real	-6,1	-15,2
Saldo amb la resta d'Espanya	aportació al creixement	-1,1	-1,3
Mercat de treball			
Nombre llocs de treball (3)	Milers de variació	-19,5	-189,0
Nombre llocs de treball (3)	% variació	-0,6	-5,6
Taxa d'atur estimat (EPA)	% s/població activa	9,0	15,3

(1) Inclou la despesa en consum de les institucions sense finalitat lucrativa al servei de les llars.

(2) Inclou la variació d'existències.

(3) En termes equivalents a temps complet.

Font: Idescat i Departament d'Economia i Finances.

La despesa en consum de les administracions públiques és l'únic capítol de la demanda interna que presenta un creixement positiu (augmenta un 3,7%) com a conseqüència de l'augment de la despesa en consum col·lectiu per atendre les necessitats socials derivades de l'increment de població i de la política d'estímul fiscal.

Com a resultat de l'evolució dels diferents components, es preveu que la despesa interna tingui globalment una contribució al creixement del PIB de -4,3 punts percentuals. En sentit contrari, s'espera que l'aportació de la demanda exterior sigui positiva i d'una magnitud d'1,1 punts, distribuïts en una contribució positiva dels intercanvis amb l'estranger de 2,4 punts, i una contribució negativa (d'1,3 punts) dels intercanvis amb la resta d'Espanya. El comportament positiu del saldo comercial amb l'estranger es deu a la forta caiguda de les importacions (del -15,2%) arrossegades per la contracció de la demanda interna. Les exportacions de béns i serveis també tenen una reducció important (d'un -10,8%), principalment per la caiguda de la demanda internacional. En el cas del comerç amb la resta d'Espanya, l'aportació negativa prevista es basa en el deteriorament del superàvit que manté l'economia catalana, a causa de la menor demanda procedent de la resta d'Espanya.

Les conseqüències de la crisi actual tenen la manifestació més cruenta en l'evolució del mercat de treball per la forta destrucció de llocs que s'està produint. La fi de les bases de creixement dels darrers anys amb un fort pes de la construcció i d'activitats molt intensives en mà d'obra porta molta població a l'atur, fet que es va començar a produir el 2008 i que s'intensificarà enguany, quan es preveu una destrucció neta de llocs de treball (en termes equivalents a temps complet) del 5,6%, que en valors absoluts representa un total de 189.000 llocs. Això elevarà la taxa d'atur (com a mitjana de l'any) fins a un 15,3%, tenint en compte que es preveu un flux net positiu d'entrada de nous efectius com a població activa que, si bé serà inferior que en els anys anteriors, farà augmentar el nombre d'aturats més enllà dels que generi la destrucció d'ocupació.